

A laoszi élő buddhizmus

Balázs Géza - 2015. 03. 01.

Buddhista tőkés szocializmus (2012)

Laosz mai fővárosa, Vientián repülővel, illetve Thaiföldről vonattal közelíthető meg a legegyszerűbben. A 400 kilométerre lévő régi fővárosba, Luang Prabangba sűrű buszjáratok közlekednek, de a Mekongon luxushajóval is lehet utazni. Az út „VIP”-busszal is legalább 10-12 órát tart, rendkívül elhanyagolt utakon. Laoszt a legszegényebb országok között tartják számon. A városok külső képe azonban nem ezt mutatja. A „két” fővárosban (a hivatalosban és a régiben) csak a legmenőbb, legfényesebb terepjárókat látni. Régi kocsit egyet sem. A kocsik alapján azt lehetne hihetni, hogy egy arab emírségben vagyunk. Luang Prabang nagyon kellemes, olcsó üdülőváros vendégházakkal. Sok az európai, amerikai turista. A vendégházak barátságosak, tiszták, kedvesek, ingyen lehet netezni, kávé, teát készíteni. Lehet biciklit bérelni. Az ázsiai városok többségében nem ajánlatos egy külföldinek biciklizni. Luang Prabangból hajókirándulások indulnak a Mekongon a közeli Buddha-barlanghoz és egy „whisky-faluhoz” (datolyapálma terméséből főzik a pálinkát). Barátságos Mekong-parti kisvendéglők, olcsó reggelizőhelyek az egész annyira rendezett, mint egy svájci kisváros. Minden a vendégekre, a turizmusra alapozva.

A két városban számos pagoda van, de mondhatni két pagodanegyed is, ahol egymást érik a a külföldiek számára is nyitva álló buddhista kolostorok. A buddhista szerzetesek nem tekintik zaklatásnak, ha a turisták besétálnak a kapun. Persze illik, illetve be kell tartani bizonyos rendszabályokat. A

pagodába csak mezítláb szabad belépni, a cipőt a lépcsőnél le kell vetni. Rendszerint nincs szabály arra, hogy a turisták meddig sétálhatnak be egy kolostor területére: de a szerzetesek lakóházai közé azért nyilvánvalóan nem illik bemenni. A szerzetesek a kolostor területén meditálnak (magukban ülnek), olvasnak, imádkoznak, sétálnak, dolgoznak, a kisebbek kisebb csoportokban tanulnak. Illik nekik barátságosan és visszafogottan köszönni, mosolyogva köszönnék vissza. Fényképezni is lehet őket, de ezt sem szabad tolakodóan. Rendszerint némán túrik, ha megkérik őket egy-egy fényképezkedésre. Szívesen szóba elegyednek, beszélnek a kolostorról, életükről.

Laoszban – bár a világ legszegényebb országai között tartják számon – kéregetővel nem találkozni. Nagyvárosai kicsiny és csendes városoknak számítanak a megismert ázsiai metropoliszokhoz képest. Vientián este nyolc után teljesen kihalt. Luang Prabang pedig inkább üdülőváros képét mutatja. A falvakban szerény és egyszerű élet folyik: a házakat – nagyon egyszerű anyagokból – szinte ráépítik az utakra, nem zavarja őket az óriási teher- és személyforgalom.

Laosz külső képe tehát meglepő: vadonatúj terepjárók, a városokban néhány új bevásárlóközpont, szemben a szinte középkori falvakkal. A gazdaság nemrég elkezdett liberalizációja elsősorban a felszínen, a terepjárók eluralkodásában látható. Igaz, Laoszban a terepjáró nemcsak státuszszimbólum, mert a vidéki utak valóban rosszak. A gazdasági szakemberek szerint beindulóban van a tőzsde, de még igazából nem sikerült felkelteni a külföldi befektetők érdeklődését, így könnyen megtorpanhat az ország fejlődése.

Sajátságos Laosz politikai-gazdasági berendezkedése. Nevében: Laoszi Népi Demokratikus Köztársaság. Államformája: népköztársaság. Egypártrendszerű, szocialista országnak definiálja magát (vezető pártja a Laoszi Népi

Felszabadító Párt), de láthatóan elmozdult a liberális kapitalista (tőkés) gazdasági berendezkedés felé, a társadalmat pedig áthatja az államvallás, a buddhizmus. Államformája tehát (saját magam alkotta definícióval):

buddhista kapitalista (tőkés) szocializmus. Meghökkenítő látvány volt az egyik vientiáni buddhista kolostor melletti iskola: ahol kék nyakkendőös kisdobosok és piros nyakkendőös úttörők játszottak az udvaron, néhány lépésre a narancssárga buddhista szerzetesektől.

Az állam nem telepszik rá a mindennapokra. A társadalom működése láthatóan nem bürokratikus, inkább alulszervezett, a hatalom mindenkit hagy boldogulni. Mindennapi élet kiegyensúlyozott, nyugodt, derűs. Ez fakad a buddhizmusból is, de az állami szerepek visszaszorulásából is. Az állam nem sokat segít, legföljebb annyit, hogy békén hagyja polgárait. Ebből az is következik, hogy mindenkinek önmagának kell boldogulnia, mindennap tenni valamit. Hasonlással élve: Európa túl, Délkelet-Ázsia alul van szervezve. Laosz egypártrendszerű szocialista ország, a szomszédos Kambodzsa királyság, Vietnam Laoszhoz hasonlóan szocialista ország, de az államok működésében, a napi életmódban alig látszik különbség. Itt tényleg megvalósult a két világrend közötti konvergencia. S valamennyi délkelet-ázsiai országban rendkívül nagy, mindennapi szerepe van a vallásnak, Thaiföldön, Burmában, Kambodzsában, Laoszban a buddhizmusnak, Vietnamban a buddhizmuson túl számos világ- és helyi vallásnak.

A laoszi buddhizmus

A buddhizmus alkalmazkodó vallás, számos helyi változata jött létre. Akadálytalanul illeszkedik a helyi történelmi-társadalmi-vallási hagyományokhoz. A csaknem ezeréves hagyományra tekintő laoszi buddhizmus a hinajána („szűk ösvény”, más néven: théraváda: „öregék útja”) ághoz tartozik. Ennek fő jellemzői: az ősi, eredeti buddhista szövegre, a Páli kánonra építenek; eredeti buddhista (ülő)meditáció; vallásosságtól viszonylag mentes (Gánti 2012: 28). Laosz mellett a következő országokban terjedt el: Srí Lanka, Burma, Thaiföld, Kambodzsa.

A buddhizmusnak ma három nagy és egy kiágazó változata van. A hinajána mellett a másik nagy ág a mahájána, az erősebben vallásos, istenhívő buddhizmus (Kínában, Koreában, Vietnamban, Japánban terjedt el). A tibeti buddhizmust jellemzik a jógához hasonló tantrikus gyakorlatok, a sok buddhaforma, a vizualizációk, színes mandalák, mantrázás, szertartások, légzőgyakorlatok (területe: Tibet, Nepál, Bhután és Mongólia). A mahájánából alakult ki a zen-buddhizmus, amely Japánban terjedt el.

(Gánti 2012: 28). A sokféle buddhizmus csak látszatra hasonló, Sári László (2007: 164.) szerint: „Az indiai és a kínai között ég és föld a különbség”.

Indokínába a hinajána-buddhizmus Indián és Ceylonon át érkezett. A 14. században létrejött laoszi királyság a hinajána (théraváda) buddhizmust tette államvallássá. A hiájána buddhizmus széles földrajzi elterjedése ellenére a laoszi buddhizmusnak vannak sajátos jellegzetességei. Ilyen például az ősi naga természetvallás, az animizmus buddhizmusba épülése (inkulturációja), az esőt hozó és védő-oltalmazó Buddha középpontba kerülése, valamint Buddhának sajátos alakokban való megjelenése. A különleges alakú Buddha-szobrok a természeti erők megszelídítését, az óriási ülő Buddhák az uralkodók tekintélyét sugallták, és az alattvalókat engedelmességre ösztönözték.

Burmához (ma Mianmar) és más buddhista országokhoz hasonlóan az animizmus (lélekhit) beépült a buddhizmusba, és napjainkig a vallás része. Minden laoszi otthon, kolostor (vat), közintézmény (például szálloda, vendégház) kertjében elmaradhatatlan a pagoda alakú „szellemház”, a régi szellemeknek állított áldozati oltár. Igaz, ez más buddhista országokban is nagyon gyakori.

Az említett nagák kígyó- vagy sárkányszerű, védő vagy ártó lények. Ábrázolásukra mindenütt, minden kolostorban, középületen (pl. palotán, vendéglőben) rábukkanhatunk. Például szobrok Buddha naga kígyókkal. A városalapító, várost jelképező, személyként-istenként tisztelt „nagybetűs” folyami Nagák alkotják és védik a Mekong menti történelmi nagyvárosokat, a Naga-városokat: északon Luang Prabangot, középen Vientiánt, délen Csampaszakot.

Csodatévő Buddha-szobrok

Indokínában három csodatévő, nemzeti szimbólummá vált Buddha-szobor van: Burmában, Mandalayban a Mahamuni (Nagy Buddha, Nagy Ember), Thaiföldön, Bangkokban a Pra Keo (Smaragd Buddha) és Laoszban, Luang Prabangban az Arany Buddha (Pra Bang – könnyen kitalálható, erről kapta a korábbi főváros, ma csodás üdülőváros a nevét: Arany Buddha királyi székhelye). A Buddha-szobroknak csodatévő szerepet tulajdonítanak, ezért nagy vallási tisztelettel övezik, zarándokok tömegei keresik föl őket. A jelenség szemiotikai értelemben sokban hasonlítható a nagy világvallások központi és helyi búcsújáró (zarándok-) helyeihez: vágyakozás az utazásra – felkészülés – utazás – megérkezés – megérintés – adomány – imádkozás – fogadkozás – megtisztulás. A különféle Buddha-szobrok meglátogatása, megközelítése, körüljárása, megérintése, adományokkal való megajándékozása, a közelükben való letelepedés, imádkozás, fényképezés általános szokás. A szobrok több szimbolikus funkciót is magukban hordoznak. „Ezek a Buddha-kegytárgyak [...] voltaképpen maguk is történelmi személyiségek, ezért kell szerepük és jelentőségük megértéséhez a buddhizmus előtti vallási formákhoz visszafordulnunk, mert a szobrok ereje, kulturális és politikai jelentősége a buddhizmusnál is sokkal régebbi hitvilágban gyökerezik. [...] Laoszra és Észak-Thaiföldre a legjobban jellemző Buddha-ábrázolás az Esőhívó Buddha szobra, amelyben a kezeket kissé felemelve, kérő mozdulattal ábrázolták, s az egész szobor egy égből ívelő háromszögformát, szinte rakéta alakot idéz. A gyakran szárazságtól sújtott területeken ez a Buddha-ábrázolás szorosan összefonódott a korábbi termékenységi kultuszokkal, és a száraz évszak végén az esőzések megindulásáért folyamodtak hozzá. A szokványos ülő Buddha-szobrok mellett tehát a laoszi térség jellegzetessége az álló Buddha-szobor, és az Esőhívó Buddha szobra mellett

igen elterjedt a félelmet oszlató tartásban a jobb kezét vagy mindkét kezét felemelő Buddha-szobor is. Jellemező módon ezt a Buddha-ábrázolást a Tengert Lecsendesítő Buddhának nevezik, ami a laoszi élet másik nagy problémáját, a mindent elöntő áradások elleni védekezést jelképezi. Az egész laoszi társadalom élete a víz körül forog, hiszen a szárazság az egyik, a tomboló vízáradat a másik nagy veszély, s a laoszi buddhizmus sajátossága ezt a helyi igényt elégíti ki” írja Ágh Attila (2009: 30-31.)

Az Arany Buddha útja a nemzeti jelképpé válásig

Laosban a történelmi emlékezet, a nemzetté válás legnagyobb szimbólumai a Vientiánban található Nagy királyi sztúpa és a Luang Prabang-i Arany Buddha-szobor, amely a királyi palota egyik melléképületében található: elzárva, erősen védett helyen. A látványos megalomán Buddha-szobrok mellett a Luang Prabang-i Arany Buddha miniatűr: 83 cm magas, 43 kg súlyú: álló Buddha felemelt, védő-óvó kéztartással, a fején csúcsos, uralkodóra emlékeztető koronaszerű díszítéssel.

Az Arany Buddha története szinte magán hordozza a buddhizmus helyi ágának történetét. Ceylonból származik és évszázados vándorlással Angkoron keresztül érkezett Laoszba.

A buddhizmus bölcsője India északi része (vö. Balázs 2011.), de a legarchaikusabb formái délen, Ceylonban (ma Srí Lanka) őrződtek meg. „A délkelet-ázsiai buddhizmus ősi kegytárgyai, korai és legbecsesebb Buddha-szobrai is jórészt Ceylonban készültek – ahogy az Arany Buddha és a Smaragd Buddha is a 8. század környékén -, s onnan kerültek a buddhista papok térítő tevékenysége nyomán Indokínába, mégpedig a legféltettebb kincsként a királyok udvarába.” (Ágh 2009: 34.) Az Arany Buddhát a 11. században ajándékozták az akkor fölemelkedő angkori khmer királyságnak. A Buddha-szobrok tulajdonlásának presztízsvértéke volt. A bevándorló lao népcsoportok a 14. században szervezték meg birodalmukat, eleinte az angkori birodalommal együttműködésben. A birodalomalapító (Fa Ngum a Lan Szang) az angkori uralkodó apósától kapta az Arany Buddha-szobrot. Regényes útvjáról így ír Ágh Attila (2009: 36.): „Az Arany Buddha-szobor története már a laoszi birodalom alapításakor is komoly bonyodalmakkal kezdődött, mert az Angkor és Luang Prabang között nagy távolság miatt az átszállítása is igen hosszú időbe telt. Tekintve, hogy a történelmi korokban sűrű őserdő nőtte be az egész vidéket, a mintegy ezer kilométernyi utazás [...] hosszú időt vett igénybe. Ráadásul az akkori szokások szerint a szent szobrot Laoszban is mindenütt hosszasan tartóztatták, hogy kifejthesse hittérítő és csodatévő hatását. Tulajdonképpen csak 1513-ban került Luang Prabangba, ahol az akkori király, Viszun (1501—1520) pompázatos pagodavárost építtetett számára (Vat Viszumat), ami ma is a város egyik legnagyobb ékessége. Ám akkor már elmúlt Angkor fényessége, a hatalmas khmer birodalom

megrendült, majd összeomlott a thai és viet birodalmak kettős szorításában.”

Ettől fogva, máig Luang Prabang, a pagodaváros, Délkelet-Ázsia egyik kulturális fővárosa, a 16. századi buddhista világ egyedülálló emléke. A félszigeten magasodó Phu Szi hegyet a világegyetem központjaként tisztelt Merú hegyhez hasonlították, s így a laoszi buddhizmus központjává vált. (A Meru hegy a hindu és buddhista világegyetem közepe és tengelye, a mitológiák Világhegye, a legfőbb istenek lakóhelye, írja Sári László, 2007: 24.) A hegyen pagodát emeltek, mellette egy kőben Buddha lábnyomát vélték fölfedezni. A buddhizmusnak (születésétől fogva) mindenütt megvannak a szent hegyei. Sári László (2007: 21.) így ír erről: „az elcsendesedő tájban gondol rá az ember először, hogy a Himalája templom, szentély – ahogy az indiaiak és a tibetiek, a hinduk és a buddhisták egyaránt tartják.”

Luang Prabangból kétórás hajókázással érhető el az Ou és a Mekong összefolyásánál, az átellenben lévő hegy oldalában meghúzódó Buddha-barlang, voltaképpen egy barlangtemplom, a Pak Ou. Ez is zarándokhely: a Mekongra

félig nyitott barlangok a hívek által otthagyt Buddha-szobrocskákkal vannak telezsúfolva. Luang Prabang a buddhista templomépítészet remekeit őrzi: összefüggő kolostorok, kolostorkertek pagodákkal, sztúpákkal, szerzetesek lakóházaival, s olyan szakrális épületekkel, mint a dob állványa, a királyi bárkák tárolóhelye. A Vat Sieng Thong pagodaváros kék apró pagodácskája – apró mozaikokból kirakott faliképeivel – a Lonely Planet laoszi útikönyvének címlapjáról köszön vissza. A pagodaváros főutcáján található Villa Senesouk vendégház azzal is hirdeti magát, hogy minden reggel 6 óra 15 perckor az adománygyűjtő útra libasorban induló, narancssárga ruhás szerzetesek éppen a ház előtt haladnak el. Más országból érkező turisták, de buddhista testvérek is ilyenkor a kolostor fala mellé kuporodnak, és rizst szórnak vagy pénzt tesznek a hosszú sorban vonuló szerzetesek edényeibe. Hűvös reggel van, a szerzetesek mezítláb mennek és arcuk rezzentelen, pedig turisták fényképezőgépeinek tucatjai villannak a szemükbe. Ha valaki nem rizst vagy pénzt ad, hanem más ételadományt tesz az edénybe, néhány lépéssel később a másik oldalon futkározó gyerekeknek adják tovább. Amennyire kivehető volt, ma már a rizs szórása inkább szakrális jellegű, az ételadomány nem kívánatos, a cél a pénzadomány. Más kérdés, hogy a buddhista szerzetesek délelőtti adománygyűjtő útjaikon ételadományt is elfogadnak. A nagyobb kolostorokba (vatokba) olykor belépőjegyet kell váltani, a kisebbekbe bármikor ingyen be lehet menni nézelődni.

Hogy megértsük, mit is jelent a laosziaknak az Arany Buddha, Ágh Attila (2009: 51.) összefoglaló sorait és hasonlatát hívom segítségül: „A szobor 'utazása' ugyan a fájdalmas vereségeket juttatja a laosziak eszébe, míg visszakerülése Luang Prabangba a megnyugvást hozta meg számukra. Az utóbbi évtizedekben az Arany Buddha már a modern laoszi

államiság egyik nemzeti szimbólumává emelkedett. Jelentősége és története a magyarok számára talán Szent István koronájával rokonítható, ami ugyancsak számos kalandos utazáson ment át a történelem során... [... Az] Arany Buddhát nemzeti szimbólumnak, a jelenlegi laoszi állam jelképének is tekintették, ami azt mutatja, hogy a buddhizmus milyen mélyen gyökerezik a délkelet-ázsiai országok hitvilágában és modern közvéleményében, így modern államiságának jelképrendszerében is.”

Hivatkozott irodalom:

Ágh Attila, 2009. A laoszi civilizáció – Az égből alászállott birodalom. 5-52. In: Laosz az égből alászállott birodalom. Összeállította és szerkesztette: Csák Erika. Kossuth Kiadó, Budapest.

Balázs Géza, 2010. Vallási szinkretizmus a mai Mianmarban (Burmában). Vallástudományi Szemle, 2010/3. 19-28.

Balázs Géza, 2011. Buddha szülőhelye mint kultuszhely. Vallástudományi Szemle, 2011/3. 65-74.

Balázs Géza, 2012. Kifinomult káosz. Kambodzsa és Laosz, ahol a politika háttérbe vonul, és a buddhizmus áthatja a társadalmat. Magyar Nemzet, 2012. május 5. 34.

Gánti Bence, 2012. A buddhizmus lélektana, spiritualitása, irányzatai. Kossuth Kiadó, Budapest.

Lassan, de bizonytalanul. Laosz szövetségeseiket keres. Heti Világgazdaság, 2012. augusztus 4. 22-23.

Sári László, 2007. A Himalája arca – Ázsiáról és a végtelenségről. Kelet Kiadó, Budapest.

2 Replies to “A laoszi élő buddhizmus”

Rác János, **10 év ago**

A világ egyik legszegényebb országában nincsenek nélkülözők, a derűs boldogság hazája is. Méltán kapta a szerző dicsérő sorait, nagyszerű kedvcsináló egy élvezetes és tanulságos laoszi úthoz. Nem is kell útikönyv, bőven elég ez a cikk, minden fontos tudnivaló benne van. Laoszban ugyanis egyszerű a turista élete, segít a barátságos klíma, a békesség, a helyiek kedvessége, a nagyszerű és egészséges konyha; csak sodortatnia kell magát, semmiről sem marad le. Éppen az elfogadást, derűs nyugalmat kell mindenekeelőtt eltanulni az ottaniaktól!

Somlai D., **10 év ago**

Jellemző a középső fotó: buddhista szentély, előtte Mercedes terepjáró. Elemzésre érdemes.

Your Email address will not be published.

Save my name, email, and website in this browser for the next time I comment.

Hozzászólás küldése

This site uses Akismet to reduce spam. [Learn how your comment data is processed.](#)

© 2025 e-nyelvmagazin.hu. All rights reserved.